

מועצה מרכזית לסעד

(Rada Główna Opiekuncza, Rgo). ארגון מתנדבים פולני לסעד שפעל בשנים 1940-1945 בשטח הגנרלגוברנמן בהסכמת שלטונות הכיבוש ובפיקוחם. היושב-ראש הראשון של המועצה, עד אוקטובר 1943, היה אדם רוניקיר, ואחריו קונסטנטי טחוז'ניצקי. מרכז המועצה היה בקרקוב. במחוזות פעלו ה'ועדים הפולנים לסעד' (Polskie Komitety Opiekuncze), שהיו כפופים למועצה, ובקהילות – הנציגויות של הוועדים. הוועדים והנציגויות הפעילו תחנות עזרה סוציאלית רבות. מספר המטופלים בידי המועצה השתנה בהתאם למצב: בשנת 1941 מיליון נפש, בקיץ 1944 550,000 ובסתיו 1944 1,200,000.

המועצה עסקה באספקת מזון, לבוש, חומרי-דלק, עזרה בתחום בריאות, כסף ועזרה אחרת, ניהלה מוסדות סעד סגורים, ואירגנה טיפול מיוחד בילדים, במגורשים ובאסירים. את המימון לפעולותיה קיבלה המועצה מתרומות הציבור ומוסדות פולניים, תרומות משלטונות הכיבוש, הכנסות עצמיות וגם סיוע כספי חד-פעמי של המחתרת. חפצים וציוד נתקבלו כתרומות מחוץ-לארץ, בחלוקה מטעם משרדים שונים, בקניות בשוק החופשי ובתרומות מהציבור וממוסדות פולניים.

למועצה היו קשרים נרחבים עם ראשי המחתרת וארגוניה וכן עם חוגים שונים של הציבור הפולני. היא היתה מושפעת מהם ושיתפה עמם פעולה. בהיותה נתונה לפיקוח שלטונות הכיבוש ולהגבלות שהטילו עליה, ניסתה המועצה להשפיע על השלטונות בניסיון לשפר את מצב האוכלוסייה בגנרלגוברנמן, התערבה באומץ ועקפה איסורים והגבלות. היא לא נכנעה לנסינות הגרמנים לגרור אותה לשיתוף-פעולה.

במקביל למועצה התארגנה 'עזרה יהודית עצמית' (Zydowska Samopomoc) וכן 'מועצה מרכזית אוקראינית' (Ukrainska Rada Główna), שהיו שייכות ל'מועצה הראשית לסעד' (Narodowa Rada Opiekuncza, Nro).

ה'מועצה' ניסתה לסייע גם ליהודים. ב'מועצה הראשית לסעד' שיתפו פעולה פולנים ויהודים. רוניקיר תמך באינטרסים של 'העזרה היהודית העצמית' ושל האוכלוסייה היהודית. פעמים רבות הגנה ה'מועצה' על היהודים מפני שלטונות הכיבוש.

אחרי פירוק 'העזרה היהודית העצמית' וה'מועצה הראשית לסעד' בסתיו 1942 פעל רוניקיר לחלק תרומות מחוץ-לארץ ליהודים, וה'מועצה' נתנה תמיכה כספית ל'לשכה היהודית לסיוע' (Jüdische Unterstutzungsstelle). ה'מועצה' בקרקוב שיתפה פעולה עם ז'גוטה בהצלת יהודים.